

Stručni rad

PAMETNI UČITELJI IGRAJU SE VIŠE NA OTVORENOM, ISLAND

Ankica Gotić

Osnovna škola Izidora Poljaka Višnjica

Sažetak

U okviru Erasmus+ KA1 projekta „Učenje u prirodi za bolje sutra“ kojeg škola provodi tijekom školske godine 2021./2022. i 2022./2023. provedena je četvrta i zadnja Mobilnost u svrhu učenja za pojedince. Radim u školi kao pedagoginja i članica sam projektnog tima. Od 17. do 23. srpnja 2022. godine sudjelovala sam na navedenoj mobilnosti pod nazivom „**Pametni učitelji igraju se više na otvorenom**, kombinacija akademskih predmeta i učenje jezika s igrom i razigranim pokretima koji poboljšavaju učenje“ u organizaciji Smart Teachers play more. Mobilnost se odvijala u Reykjaviku, glavnom gradu Islanda. U ovome radu prikazat ću školski sustav na Islandu, opisat ću sadržaj edukacije, posvetit ću poglavlje o gradu Reykjaviku, Zlatnom krugu, Plavoj laguni i Južnom Islandu, na kraju navest ću i vještine koje sam usvojila.

Ključne riječi: vještine, kreativnost, učenje, kretanje, pripovijedanje

1. Islandski školski sustav

Na Islandu je ukupno 276 vrtića, 170 osnovnih škola, 2 vrtića s nižim razredima, 30 srednjih škola, 5 obrtničkih škola i 5 fakulteta. 97% djece polazi dječji vrtić. Učenici polaze osnovnu školu koja je obavezna od 1 do 10 razreda (6 – 16 godina). Srednjoškolsko obrazovanje je od 16 do 19 godina. Nastavna godina ima 180 dana, a tjedan ima između 30 i 35 nastavnih sati. Predmeti u školi su: islandski jezik (materinski), matematika, engleski jezik, danski jezik, društveni predmeti, prirodoslovni predmeti, sport, plivanje, umjetnost, stolarija, tekstil i kućna ekonomija. Viši razredi mogu dodatno odabrati od 4 do 6 sati na tjedan: sport, španjolski, pletenje džemperera, kozmetika, financije, obrada metala i popravke automobila. Engleski jezik uči se od 3. razreda, a danski od 7. razreda. U srednjoj školi mogu odabrati treći jezik između španjolskog, njemačkog ili francuskog. Nastava počinje od 8.30 sati i traje do 13.30 za niže razrede, a do 15.00 za više. Ručak plaćaju roditelji, dva puta tjedno na jelovniku je riba, a dva puta meso. Roditelji su upoznati s jelovnikom i ono što se jede u školi to isto jelo ne slažu doma. Izvanškolske aktivnosti su do 17 sati i plaćaju ih roditelji.

Ključne kompetencije islandskog kurikuluma su:

- izražavanje i komunikacija
- kreativno i kritičko mišljenje
- samostalnost i suradnja
- korištenje medija i informacija
- odgovornost i vrednovanje vlastitog obrazovanja
- dobrobit i zdravlje.

Učenici ne „padaju“ razred, ali moraju usvojiti osnovno znanje iz pojedinog predmeta. Nema ocjena, ali imaju opisno vrednovanje kao i nacionalne ispite u 4, 7 i 9 razredu. Npr. ako učeniku ili skupini učenika nije bilo dovoljno da savlada određeno gradivo za 2 tjedna, onda mu se još može produžiti za 2 tjedna, dok ostali učenici rade dodatne stvari. Imaju projektnu nastavu i među predmetnu povezanost tako da im je raspored u školi dosta promjenjiv. Prosjek djece u razredu je 22, a niži razredi često imaju u razredu pomoćnog učitelja. Sat traje 40 minuta, a tjedno radno vrijeme učitelja je 36 sati. Ljetni praznici traju 10 tjedana, osim toga praznici su po 2 tjedana za Božić i Uskrs. Plaće učitelja nisu velike s obzirom na životni standard, ali učitelji mogu poboljšati svoju plaću jer se ostali poslovi u školi posebno plaćaju. Dužni su se tijekom godine stručno usavršavati od najmanje 130 sati. Stručno osoblje u školi čine: predmetni savjetnik, radni terapeut, savjetnici za slobodno vrijeme (aktivnosti nakon škole), psiholog (jedan na dvije do tri škole), logoped (jedan na dvije do tri škole) i školska medicinska sestra.

2. Edukacija na Islandu

Prvi dan edukacije svoj rad su predstavile voditeljice projekta **Sarah Jane Anthony** i **Kristín Einarsdóttir**. **Sarah** je osnivačica i direktorica Smartenglish Creative Language School, Alicante (Španjolska), koja je specijalizirana za podučavanje engleskog kao stranog jezika za mlade učenike koristeći kreativnu metodologiju razvijenu u školi. Tijekom proteklih 8 godina Sarah i njezin tim istraživali su i razvili vlastiti program i metodologiju za poučavanje engleskog jezika kroz kreativne, senzorne i smislene aktivnosti [4]. **Kristín** radi pola radnog vremena u osnovnoj školi na Islandu kao učiteljica tjelesne i zdravstvene kulture. Osnivačica je metode podučavanja Play to Learn More gdje se akademski predmeti kombiniraju s igrom i kretanjem kako bi se poboljšalo učenje. Njezin je cilj obučiti što više učitelja za rad po metodi kako bi osigurala da djeca posvuda mogu imati koristi od moćnog iskustva učenja koristeći svoja osjetila i pokrete. Kristín radi s više od 30 škola na Islandu i organizirala je obrazovne tečajeve i konferencije za više od 5000 islandskih i skandinavskih nastavnika na Islandu, Norveškoj i Španjolskoj. [4] Obje voditeljice imaju dugogodišnje iskustvo u radu u školama. Odlučile su zajedno stvoriti Smart Teachers Play More, praktičan tečaj koji se fokusira na učenje, razvijanje samopouzdanja i kreativnost kroz igru, pokret i senzorne aktivnosti. [4] U nastavku su predstavile svoj tim i sudionike iz 14 zemalja. Na uvodnom predstavljanju bilo je 95 sudionika koji će biti podijeljeni u skupine jer se paralelno održavalo više edukacija, ovisno o profilu sudionika. Drugi dan edukacije u Reykjaviku započeo je podjelom velikog broja sudionika u skupine, a u nastavku i u podskupine. Na taj način bilo je lakše i aktivnije sudjelovati u svim aktivnostima. Bila sam u skupni učitelja koji predaju u višim razredima, a u toku tjedna i djelom s učiteljima koji predaju i u nižim razredima. Mobilnost se odvijala u unutarnjim i vanjskim prostorijama osnovne škole Laugalaekjarskòli. Voditeljica Kristín objasnila je što je STPM (Smart Teachers Play More) filozofija: pristup koji integrira pokret, igru, više osjetilna iskustva i aktivnosti svjesnosti u svim fazama učenja. Namijenjen je učenicima od 2 do 12 godina, ali se može lako prilagoditi i starijoj djeci te odraslima. To je holistički pristup podučavanju koji istovremeno promiče kognitivne, fizičke, socijalne i relacijske vještine. Ova metoda je usmjerena na promicanje dobrobiti učenika i nastavnika u učionici kako bi se uspostavila pozitivna i poticajnija klima za učenje od tradicionalnih oblika nastave[4]. Kretanje je prirodna potreba čovjeka, a ponavljajući pokreti dokazano imaju velik utjecaj na rad mozga. Metoda se može primijeniti u svim dijelovima sata, u aktivnostima na otvorenom, pri pisanju domaćih zadaća, pogodna je za sve nastavne predmete i osigurava veliku dobrobit za tjelesni, umni i socijalni razvoj djece. Tijekom prezentacije sudionici su odmah počeli eksperimentirati s nekim aktivnostima koje su uključivale kombinaciju kretanja s učenjem svakog predloženog sadržaja, s posebnim ciljem učenja jezika i novih riječi ili jezičnih struktura. Na samom početku bilo je međusobno upoznavanje putem slikovnih kartica. Svaki sudionik trebao je simbolima prikazati koji posao radi u školi, nešto tipično za svoju zemlju, hobi i najdražu hranu. Tako smo se međusobno upoznali kolege učitelji iz Hrvatske, Estonije, Portugala, Italije i Njemačke. U nastavku su voditeljice kroz mnoštvo zanimljivih igara u kojima su svi sudionici aktivno sudjelovali prikazali dio programa. Prikazani su dinamični sadržaji i metodologija za produktivniji boravak na otvorenom te učenje kroz igru, kretanje i senzorne aktivnosti. Dok su sudionici aktivno sudjelovali u dinamičnim aktivnostima, islandski učenici su u jutarnjim satima uređivali travnati okoliš škole.. Treći dan edukacije proveden je vrlo aktivno. Od samog početka radnog dana sudionici su proveli veći dio vremena u radionicama na otvorenom. U prvom dijelu sudjelovala sam zajedno s učiteljima koji predaju u nižim razredima, a u drugom s učiteljima viših razreda s kojima sam bila i jučer. Sve

aktivnosti vodila je Sarah, koja je prikazala kako u obrazovne predmete unijeti igre i kretanja. Sudionici su upoznali načine kako kroz igre i pokrete u nastavi pristupiti obradi novog sadržaja ili ponavljanju nastavnog gradiva. Tako smo učili brojeve, zbrajali, slagali rečenice od zadanih riječi, slagali riječi od slova, naučili „travel mode“ (način kretanja), učili novo gradivo iz geografije, povijesti i pri tome se jako zabavili. U radionicama u kojima sam sudjelovala bilo najviše učitelja iz Portugala, radila sam s njima u parovima i skupini. Bili su vrlo su srdačni, pričljivi i suradljivi. Kao zanimljivost navela bih da ih je bilo čak **11** iz iste škole. Svi žele putovati, družiti se, učiti od drugih i to onda primijeniti u svome radu. Četvrti dan edukacije započeo je posjetom mjestu Mosfellsbaer i „Radnoj školi“ u kojoj djeca od preko ljeta rade za plaću. Budući da ljetni praznici traju 10 tjedana, donesena je odluka da se učenici 6. do 10. razreda (13 do 16 godina) mogu prijaviti za društveno-korisni rad u organizaciji škole. Lokalna zajednica osigurava materijalna sredstva i osiguranje za djecu. Tako učenici 6 i 7 razreda mogu raditi dnevno 3 sata i sat im je plaćen 6 eura, učenici 8 i 9 razreda rade i po 6 sati i sat im je 8 eura, a učenici 10 razreda dobiju i po 10 eura po satu. Učenici stvarno moraju raditi, ako se desi da taj dan ne dođu zbog bolesti ili odu kući iz opravdanih razloga ne dobiju onda plaćeno za te sate. Svi učenici trebaju napisati prijavu za posao. Svi dobiju posao, ali je cilj da se **nauče pisati molbe** za posao što će im jednog dana trebati. Ovim projektom djeca se uče **radnim navikama**, a što je najvažnije uče se kako se **brinuti o svom okolišu i korisno provode svoje slobodno vrijeme**. Ono što konkretno rade je da preko ljeta održavaju školsko dvorište, zgradu škole, sportske terene (kojih ima puno jer obuhvaćaju nekoliko škola). Mogu također kod nekoga privatno pokositi travu i sl. (za to se treba posebna najava i odobrenje škole). Inače djeca su na Islandu jako samostalna, voditeljica je navela primjer da se na bazenu mogu vidjeti djeca od 5 do 6 godina sama i kako se voze u autobusu bez nadzora roditelja. Navečer je organizirana kulturološka večer na kojoj su svi sudionici donijeli delikatese iz svojih zemlja, a domaćini su pripremili riblju juhu. Večer je završila u kvizu pogađanja poznatih pjesama, naravno uz pokrete i igru. Peti dan edukacije realiziran je u dva dijela. U prvom dijelu su učitelji iz Italije, Španjolske, Estonije i Portugala prezentirali pojedine aktivnosti iz svojih škola. Bilo je zanimljivo upoznati i na taj način što učenici i učitelji rade u drugim školama. U drugom dijelu voditeljica Sarah prikazala je Storytelling - pripovijedanje u nastavi jezika. Storytelling je moć pripovijedanja, alat koji potiče maštu i ako se uključe sva osjetila u kombinaciji s pokretom, može stimulirati više područja mozga te potaknuti kreativnost. Prikazano je kako djeca mogu komunicirati s pričom. Prikazane aktivnosti su bile namijenjene učenicima nižih razreda, a mogu se prilagoditi i za više razrede. Svaka aktivnost pripovijedanja imala je vrlo specifičan cilj učenja, na primjer učenje glagola u prošlom vremenu, druga je poticala na kreativnost kroz "torbu s pričama" punu predmeta s kojima su ili već pripremljene kartice s pričama bile dostupne za "izgradnju" priče na način suradnje. Koristile su se mape, vizualni elementi, zvukovi i pokreti za pomoć pri pripovijedanju i govoru. Aktivnosti su bile usmjerene na poticanje učenja novih riječi i gramatičkih struktura stranog jezika. Sudionici su aktivno sudjelovali u svim prikazanim aktivnostima. Na kraju su nastavili razvijati priču čiji je početak već definiran kroz slike, crteže, pokrete i riječi. Šesti dan edukacije započeo vježbama opuštanja, tišine, zatim šetnje botaničkim vrtom koju je vodila voditeljica Kristín. Objasnila je kako vježbe pozitivno djeluju na disciplinu u školi. Nakon toga bio je rad u parovima, u kojoj je jedan sudionik trebao drugome ispričati što je sve doživio tog jutra, a drugi sudionik je trebao to prepričati. To je bila vježba aktivnog slušanja i pričanja. Poslije je bila i zadnja dinamična aktivnost „Stanice“ u kojoj su svi sudjelovali, ali u skupinama. Na svakoj „stanici“ je bila uputa i zadatak koji se trebao napraviti prije odlaska na sljedeću

„stanicu“... Aktivnost „stanice“ mogu se primijeniti u nižim, ali i u višim razredima kod ponavljanja gradiva, na satu razrednika, na satu tjelesnog. Može se kombinirati gradivo iz više predmeta. Poslije te dinamične aktivnosti slijedio je završni dio u kojem je svaki sudionik za sebe napravio viziju doživljenog s edukacije. Na kraju je provedena evaluacija u kojoj je ocijenjena edukacija.

3. Reykjavik, Plava laguna, Zlatni krug, i južni Island

Sva literatura, fotografije i pregledani dokumentarci prije puta ne mogu dočarati ono što se u stvarnosti vidi i doživi na Islandu. U nastavku je nekoliko zanimljivosti o Islandu i Islandanima, Plavoj laguni, Zlatnom krugu te opis ture južnog Islanda. Početkom IX. stoljeća otok su otkrili norveški Vikinzi i dali mu ime Ledena zemlja (Island). Island je bio pod upravom Norveške, a kasnije i Danske krune. Godine 1918 stekao neovisnost, a 1944. proglašena je Republika Island. Island je pristupio Sjevernoatlantskomu paktu, pa su od 1951. u NATO uključene i američke vojne baze na otoku (1985. Island je zabranio unošenje nuklearnog oružja na svoj teritorij). Island je otok i država u sjevernome dijelu Atlantskog oceana. Najviši planinski dio otoka, viši od 600 m, obuhvaća 37% površine otoka. Na njemu je vulkan Hekla 1491 m i ledeni pokrovi (ledenjaci) koji prekrivaju 11% površine Islanda. Island ima oceansku klimu s hladnim ljetima i blagim zimama. Zimi dnevna svjetlost traje tri do četiri sata. Neobrađivo i neplodno zemljište (pješčane pustopoljine, izljevi lave, ledenjaci čine 11,6% površine) obuhvaća 76,0% površine Islanda, pašnjaci i livade 22,7%, šume 1,2%, a obrađeno je samo 0,1% površine. Nacionalni parkovi (Vatnajökull, Snæfellsjökull i Þingvellir) prekrivaju 14 347 km² (2016). [3] Island je parlamentarna demokracija. Parlament ima naziv Althingi i osnovan je 930. Predsjednik ima „simboličku“ ulogu, ne sudjeluje u donošenju zakona, ali ako se s nečim ne slaže može reći svoje mišljenje. Živi „normalnim životom“, vozi se na biciklu, nema osiguranje (tjelohranitelje), živi s obitelji u stambenoj zoni gdje žive i drugi sugrađani. Na čelu vlade je trenutno je premijerka. Nedavno je tražila od parlamenta dozvolu za dopunski rad da u svoje slobodno vrijeme može biti suautorica knjige. Da ne ispadne da je radila pod radnim vremenom. Island se smatra jednom od najčišćih i najsigurnijih zemalja. Ima oko 600 izvora tople vode, 29 gejzira i 80% obnovljivih izvora energije i zato se smatra jednom i od najzelenijih zemalja. S obzirom da se nalazi na dijelu gdje razdvajaju Sjevernoamerička i Euroazijska tektonska ploča česti su potresi i erupcije vulkana. Izvori koji izbacuju vruću vodu povezani su s potresima. Tlak koji na površinu gejzira izbacuje vruću vodu na Islandu se koristi kao toplinska energija. Vruća voda koja nastaje geotermalnom aktivnošću 2000 m ispod zemljine površine odvodi se cjevovodima i koristi se za grijanje kuća i stanova kao i staklenika gdje je proizvodi povrće. [1] Island broji oko 350.000 stanovnika od toga oko 120.000 živi u glavnom gradu Reykjaviku. Glavni grad Reykjavik vjeruje se da ga je osnovao 870. norveški Viking Ingólfur Arnarson izgrađivši farmu, te mu dao ime Reykjavík odnosno "dimni zaljev" po bijeloj pari tj. dimu koji se dizao iz toplih izvora (isl. að reykja - pušiti (se); vík - zaljev). [7] Jedna od znamenitosti grada Reykjavika je luteranska crkva Hallgrímskirkja. Uzdiže se na 74 metra iznad brda Skolavorbud. Crkvu je dizajnirao državni arhitekt Gudjon Samuelliðsson koji je bio inspiriran bazaltnim stijenama koje se nalaze diljem Islanda. Izgradnja je započela 1945, a dovršena je 1986. godine. Ime je dobila po Hallgrímuru Péturssonu, jednom od najpoznatijih pjesnika u zemlji. Unutrašnjost crkve je bez ukrasa, osim velikih orgulja. Hallgrímskirkja je aktivna crkva sa službama, čitanjem poezije, kazališnim predstavama, kulturnim događajima pa čak i nacionalnim koncertima koji se održavaju tijekom godine [2].

Ljeti na Islandu dan traje skoro 24 sata. Za sunčanog vremena vidi se sve do pola noći i tek što nastupi mrak, uskoro sviće. Još je vremenska razlika 2 sata unatrag nego kod nas. Boje na islandskoj zastavi označavaju more (plava), vulkane (crvena) i ledenjake (bijela). Plava laguna je lječilište (Spa) koju godišnje posjeti više od milijun ljudi. Nalazi na poluotoku Reykjanes, udaljena od Reykjavika oko 45 km. Topla voda za lječilište prethodno je prošla kroz geotermalnu elektranu Svartsengi (koja daje 75MW zelene električne energije), a također se koristila za zagrijavanje tople vode za 21000 domaćinstava. Voda je bogata silikatima i mineralima te povoljno djeluje na kožu. [2] Zlatni krug obuhvaća Nacionalni park Þingvellir (Thingvellir), gejzire, zlatni slap Gullfoss i krater vulkana Kerid. Kroz Nacionalni park dodiruju se Sjevernoamerička i Euroazijska tektonska ploča, a od 930 do 1798. u njemu se sastajao islandski parlament Althingi [5]. Jedna od najposjećenijih atrakcija na Islandu je gejzir Strokkull (geotermalni izvor koji svakih nekoliko minuta izbacuje vrelu vodu [2]). Veliki Gejzir (po kojemu su svi ostali izvori dobili naziv) trenutno nije aktivan, nalazi se stotinjak metara gejzira Strokkur. Slap Gullfoss nalazi se na rijeci Hvita i jedan je od najposjećenijih slapova. Gullfoss je izazivao poštovanje i naklonost Islandđana kroz povijest, osobito tijekom 1920 – ih kada su se mještani morali boriti za očuvanje ovog prirodnog čuda nakon što je britanska energetska tvrtka pokušala kupiti slapove s namjerom stvaranja hidroelektrane [2]. Obilazak južnog Islanda je započeo zaustavljanjem na mjestu odakle se mogao izdaleka vidjeti vulkan Eyjafjalla, koji je u travnju 2010. eruptirao i poremetio cijeli europski zračni promet. Put se nastavio prema slapu Skogafoss. Nakon uživanja u pogledu slapa, fotografiranja dok okolo pršte vodene kapljice i pojave duge put se nastavio dalje do poznate pješčane crne plaže. Plaža je nastala od lave koja se izlila u ocean i ohladila u trenutku kad je došla u doticaj s vodom. Dolaskom na plažu turistički vodič je upozorio da se ne približavamo previše moru jer valovi mogu zapljusnuti i povući neoprezne posjetitelje dubine Atlanskog oceana. Nakon crne plaže posjetili smo mjesto Vík. Put se nastavio do jedinstvenog slapa Seljalandsfoss. Slap se smatra jedan od najljepših i najpopularnijih slapova na Islandu. Sastavni je dio rijeke Seljalands koja nastaje otapljanjem leda iz glečera vulkana Eyjafjallajökull. Zanimljivost ovog slapa čini staza koja prolazi unutrašnjošću slapa gdje se nalazi mala špilja pa posjet Seljalandsfossu pruža fantastičan i jedinstven doživljaj [2]. Tura je završena dolaskom na mjesto gdje su se izbliza mogle vidjeti i fotografirati ptice tupici iz porodice njorki (puffin) s pogledom na crnu plažu. Smatra se da oko 2 milijuna tupika sredinom travnja slijeće na otok. Jedna zanimljivost koju je vrijedno zapisati je ta da mali tupici slete u grad jer ih zbunjuje ulična rasvjeta, mogu lako stradati, ako ih netko ne spasi. Sada slijedi zabava za islandsku djecu. Oni noću uz lampe i pratnju roditelja obilaze grad i traže malene ptiće, kad ih nađu stavljaju ih u kutije te ih sutradan odnose u istraživački centar. Nakon toga odnose ih na plažu ili liticu odakle ih bacaju na određeni način kako bi mogli poletjeti prema oceanu. Island nema sela, nekoliko je gradova i ljudi koji imaju poljoprivredu i životinje žive na farmama. Poznati su islandski autohtoni konji i ovce koje farmeri od proljeća do jeseni puštaju na slobodnu ispašu. Na jesen ih uz pomoć obitelji i prijatelja skupljaju. Islandđani dosta brinu o okolišu i suživotu s prirodom tako im je i moto za životinje da se slobodno kreću. Islandđani nose džempere od vune svojih ovaca, džemperu im služe u više navrata umjesto jakni jer su unutra topli, a s vanjske strane vodootporni. Tako su voditeljice i turistički vodiči i za vrijeme edukacije odnosno obilaska nosile džempere koji imaju karakterističan dizajn. Puno je doživljenih priča, a ovdje je prikazan samo mali dio čudesne zemlje vode, leda i vatre.

4. Zaključak

Za vrijeme **30 sati edukacije** ostvarila sam sve zadane ciljeve programa. Stekla sam iskustvo te iz prve ruke naučila aktivnosti i metodologiju za promicanje dobrobiti i poučavanje akademskih predmeta kroz igru na otvorenom, kretanje i osjetila. Ostvarena je vizija planiranja za učionicu „Igraj se više“ uključujući realne korake kratkoročne, srednje i dugoročne. Zabavljala sam se, dijelila iskustva i učila od učitelja iz različitih zemalja. Lokalnim posjetima kulturno sam se osvijestila. Ostale vještine: upoznavanje Smart English i PTLM metodologije; planiranje lekcija i individualnih aktivnosti "Igraj da naučiš više"; korištenje praktičnih materijala koji potiču kretanje; pripovijedanje (Storytelling); implementiranje aktivnosti pažnje i opuštanja u nastavnu rutinu; davanje i primanje povratnih informacija; poboljšane komunikacijske i pregovaračke vještine; razvijene sposobnosti timskog rada; poboljšane prezentacijske vještine; poboljšano znanje engleskog jezika; dijeljenje ideje i iskustva na digitalnoj platformi; organizirane igre i aktivnosti s ostalim polaznicima tečaja; zajednička razmišljanja o aktivnostima; povećana svijest o islandskoj kulturi i islandskom školskom sustavu. Sve provedene aktivnosti odgovaraju i u skladu su s ciljevima školskog projekta: uvođenje novih metoda učenja s naglaskom na nastavi u prirodi i podizanje ekološke osviještenosti i edukacija za održivi razvoj.

5. Literatura

- [1.] Golub, S. i Mesarić, M. (2013). Island čaroban otok na polarnom rubu. Meridijani
- [2.] Rushforth, J (2021). Photographing Iceland. Mick Rayan – fotoVUE Ltd.
- [3.] Hrvatska enciklopedija. URL: [Island | Hrvatska enciklopedija](#) (17.8.2022)
- [4.] Smart Teacher Play More. URL: [Erasmus+ courses Iceland | smartteachersplaymore.com](#) (1.8.2022.)
- [5.] UNESCO World Heritage Convention. URL: [Pingvellir National Park - UNESCO World Heritage Centre](#) (16.8.2022)
- [6.] Visit Iceland. URL: [National parks in Iceland \(visiticeiland.com\)](#) (10.8.2022)
- [7.] Visit Reykjavik. URL: [Reykjavík History | Visit Reykjavik](#) (18.8.2022.)